

<p>۵۷ ..... دستان‌های هفتم ، هشتم و نهم (سیم‌های اول و دوم) -</p> <p>۵۸ ..... دستان دهم (سیم‌های اول و دوم)</p> <p>۵۹ ..... تمرین دستان‌ها</p> <p>۶۰ ..... وصل دستان‌ها</p> <p>۶۱ ..... دستان‌شناسی دستگاه‌ها</p> <p>۶۶ ..... ضربی ماهور (درآمد)</p> <p>۶۷ ..... نت زینت</p> <p>۶۸ ..... حرکت</p> <p>۶۹ ..... سیت بیارُم</p> <p>۷۰ ..... ریزاشاره (تریل)</p> <p>۷۱ ..... اُهو ی مار</p> <p>۷۲ ..... ضربی چهارگاه</p> <p>۷۳ ..... چهارمضرب چهارگاه</p> <p>۷۴ ..... کباده</p> <p>۷۵ ..... چهارمضرب چهارگاه</p> <p>۷۶ ..... ضربی همایون</p> <p>۷۷ ..... رنگ همایون</p> <p>۷۸ ..... سوز و گداز</p> <p>۷۹ ..... چهارمضرب شور</p> <p>۸۰ ..... آی یار آی یار</p> <p>۸۲ ..... هی وله</p> <p>۸۳ ..... تمرین شور</p> <p>۸۵ ..... ضربی سه‌گاه</p> <p>۸۶ ..... مخالف سه‌گاه</p> <p>۸۷ ..... چهارمضرب سه‌گاه</p> <p>۸۸ ..... تمرین تکیه (سه‌گاه)</p> <p>۸۹ ..... آمینه شوشه (سه‌گاه)</p> <p>۹۱ ..... شلال (سه‌گاه)</p>	<p>۷ ..... مقدمه</p> <p>۹ ..... Introduction</p> <p>۱۱ ..... شیوه‌ی دست گرفتن ساز</p> <p>۱۴ ..... شیوه‌ی انداختن سیم</p> <p>۱۵ ..... شیوه‌ی بستن پرده‌های سه‌تار</p> <p>۱۷ ..... سه‌تار از تمام‌رخ و نیم‌رخ</p> <p>۱۸ ..... معرفی شکل‌های کشش‌ها</p> <p>۱۹ ..... معرفی شکل‌های سه بر دو</p> <p>۲۰ ..... نشانه‌ها</p> <p>۲۱ ..... سرمشق‌های مضرب با تقسیم‌های چهارتایی</p> <p>۳۴ ..... سرمشق‌های مضرب با تقسیم‌های سه تایی</p> <p>۳۵ ..... تمرین سرمشق‌های مضرب با تقسیم‌های چهارتایی</p> <p>۳۹ ..... تمرین سرمشق‌های مضرب با تقسیم‌های سه تایی</p> <p>۴۱ ..... آشنایی با دستان‌ها</p> <p>۴۳ ..... دستان اول (سیم اول)</p> <p>۴۴ ..... دستان اول (سیم دوم)</p> <p>۴۵ ..... دستان دوم (سیم اول)</p> <p>۴۶ ..... دستان دوم (سیم دوم)</p> <p>۴۷ ..... تمرین دستان‌های اول و دوم (سیم اول و دوم)</p> <p>۴۸ ..... دستان سوم (سیم اول)</p> <p>۴۹ ..... دستان سوم (سیم دوم)</p> <p>۵۰ ..... تمرین برای دستان‌های باز ، اول ، دوم و سوم</p> <p>۵۱ ..... تمرین برای دستان‌های باز ، اول ، دوم و سوم</p> <p>۵۲ ..... دستان چهارم (سیم اول)</p> <p>۵۳ ..... دستان چهارم (سیم دوم)</p> <p>۵۴ ..... آشنایی با دستان‌ها</p> <p>۵۵ ..... تمرین دستان‌های اول ، دوم ، سوم و چهارم</p> <p>۵۶ ..... دستان‌های پنجم و ششم (سیم‌های اول و دوم)</p>
---	---

۱۲۴ ..... چهارمضراب دشتی
 ۱۲۵ ..... چهارمضراب چهارگاه
 ۱۲۶ ..... چهارمضراب شوشتری

۹۲ ..... ضربی نوا
 ۹۳ ..... گردانیه (نوا)
 ۹۴ ..... چهارمضراب راست‌پنجگاه
 ۹۵ ..... زنگ شتر (راست‌پنجگاه)
 ۹۶ ..... نغمه (راست‌پنجگاه)
 ۹۷ ..... ریز تک ، کمان ، کمان ریز (افشاری)
 ۹۸ ..... تک ، اشاره ، تک ریز
 ۱۰۰ ..... تک به دو (بیات اصفهان)
 ۱۰۱ ..... تک به دو (افشاری)
 ۱۰۲ ..... آی دیلبر
 ۱۰۳ ..... تمرین کندن (افشاری)
 ۱۰۴ ..... تک به سه (شوشتری)
 ۱۰۵ ..... تک به سه (افشاری)
 ۱۰۶ ..... تک به سه (نهفت و نوا)
 ۱۰۷ ..... تک به چهار (ابوعطا)
 ۱۰۸ ..... تک به پنج (دشتی)
 ۱۰۹ ..... تمرین تکیه (افشاری)
 ۱۱۰ ..... تمرین تکیه (شور)
 ۱۱۱ ..... پژواک (افشاری)
 ۱۱۲ ..... رنگ افشاری
 ۱۱۳ ..... ریز اشاره (شوشتری)
 ۱۱۴ ..... رنگ نوا
 ۱۱۶ ..... گل من (ابوعطا)
 ۱۱۸ ..... لُلو
 ۱۱۹ ..... هوار هوار
 ۱۲۰ ..... باران باران
 ۱۲۱ ..... الله مزار
 ۱۲۳ ..... چهارمضراب راست‌پنجگاه

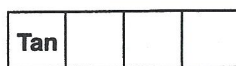
سه‌تاریکی از قدیمی‌ترین سازهای ایرانی است و صدایی ظریف و دلنشین دارد. این ساز - همان‌طور که از نامش پیدا است - تا قرن گذشته دارای سه سیم بوده است. مشتاق‌علیشاه‌آسیم و اخوان یا سیم‌هنگام (سیم سوم) را به آن اضافه کرد و از آن تاریخ به بعد، چهار سیمه شد. سیم‌هنگام (سوم) معمولاً هم‌صدا با سیم اول (DO) کوک می‌شود که در بعضی از دستگاه‌ها و آوازها تغییر می‌کند. سیم چهارم نیز یک اکتاو بم‌تر از هنگام به صورت معمول کوک می‌شود. در بعضی از دستگاه‌ها این کوک، با توجه به اهمیت نُت‌های دستگاه‌ها و آوازها، تغییر می‌کند. سیم دوم (SOL) نیز از این قاعده مستثنا نیست.

روش آموزش سه‌تار به‌طورکلی سینه به سینه بوده است. در بیش از نیم‌قرن گذشته کتاب‌هایی برای آموزش تار چاپ شده که نام سه‌تار نیز در کنار نام تار در روی صفحه‌ی عنوان بسیاری از این کتاب‌ها آمده‌است، بی‌آن که توجه خاصی به تکنیک سه‌تار در آن‌ها شده باشد. به هر حال در چند دهه‌ی اخیر، به ندرت، کتابی برای آموزش سه‌تار نوشته شده است. روشی که در این کتاب به کار گرفته شده، برای آشنایی با تکنیک‌های مناسب سه‌تار، و نیز درک نغمه‌های ایرانی و ردیف موسیقی دستگاهی است. کتاب دوره‌ی ابتدایی شامل چهار بخش است:

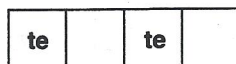
بخش اول. شناخت ریتم و اجرای آن

روش فراگیری ریتم ابتدا با استفاده از «اتانین»، و بعد تطبیق آن‌ها با خط موسیقی است. مسلماً توجه خاص و دقیق هنرجویان به خواندن و درک اتانین، باعث تقویت احساس و درک ریتم در آن‌ها خواهد شد. توصیه می‌شود تبدیل اتانین به خط نُت را پس از فراگیری و درک ریتم‌ها انجام دهید و برای فراگیری کشش اتانین حتماً به تابلوی مربوط در صفحه‌ی ۱۸ توجه کنید.

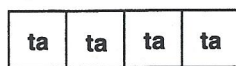
نسبت کشش‌سرمشق‌های مربوط به مضارب‌ها را، تعداد چهارخانه‌های آن‌ها تعیین می‌کند. به عنوان مثال،

«Tan» شامل چهار خانه است و کشش آن برابر با یک سیاه (♩) است:

و یا تِ «Te» شامل دو خانه است و کشش آن برابر با یک چنگ (♪) است:

و یا تِ «Ta» شامل یک خانه است و کشش آن برابر با یک دولاچنگ (♫) است:

۱. تسبیور از سازهای کهن قبل از اسلام در ایران است که نزد اقوام مختلف با تفاوت‌هایی یافت می‌شود. سه‌تار نیز از خانواده‌ی همین ساز است که به شکل کنونی از بعد از اسلام در ایران رواج یافته و پرده بندی و تکنیک خاص آن با موسیقی دستگاهی شکل گرفته است.

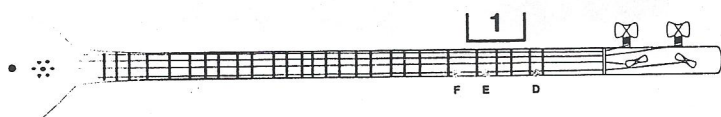
۲. مشتاق‌علی‌شاه یکی از عارفان بزرگ ایران (متولد کرمان، وفات ۱۲۰۶ هـ. ق.).

مقدمه

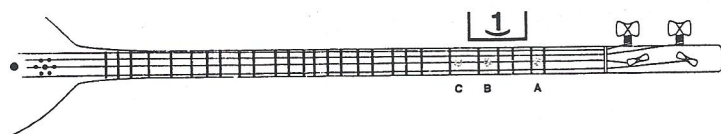
تمرین و خواندن اتانین، بدون ساز نیز در هر محیطی برای هنرجو امکان پذیر است. بنا بر این سرمشق‌های مضراب را می‌توانید بدون ساز هم تمرین کنید.

بخش دوم. پرده شناسی

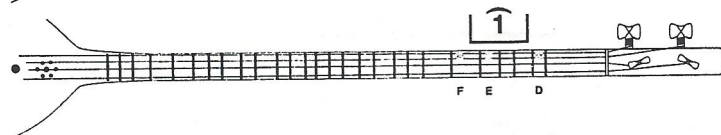
در بخش پرده شناسی با ده دستان آشنا می‌شوید که همه آن‌ها، در تکنیک، از یک شکل پیروی می‌کنند. برای اجرای درس‌های دستان‌ها، رعایت انگشت‌گذاری همزمان ضروری است. پس از فراگیری دستان‌ها می‌توانید سرمشق‌های مضراب را در دستان‌های مختلف به کار بگیرید. محل دستان‌ها با نشانه‌ی $\perp$ مشخص می‌شود:

دستان اول روی سیم اول

دستان اول روی سیم دوم

دستان اول روی سیم‌های سوم و چهارم

بخش سوم. آشنایی با فواصل و پرده‌های دستگاه‌ها

بخش چهارم. تمرین‌های مختلف برای دست چپ و راست

توجه به یادآوری‌ها و راهنمایی‌های زیرنویس کتاب، اطلاعات لازم را در اختیار هنرجویان عزیز می‌گذارد تا بتوانند درس‌ها را هرچه دقیق‌تر اجرا کنند.

در خاتمه، از هنرمندان جوان، آقایان علی صمدپور و علی بوستان به خاطر تلاش، همدلی و همراهی هنرمندان‌شان؛ از دوست ارجمند آقای محمد افتخاری به خاطر دقت در ویرایش متن؛ و از دوست گرمی آقای محمد موسوی مدیر مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور به خاطر پی‌گیری و تشویق‌شان در انتشار این کتاب، از صمیم قلب سپاس گذارم.

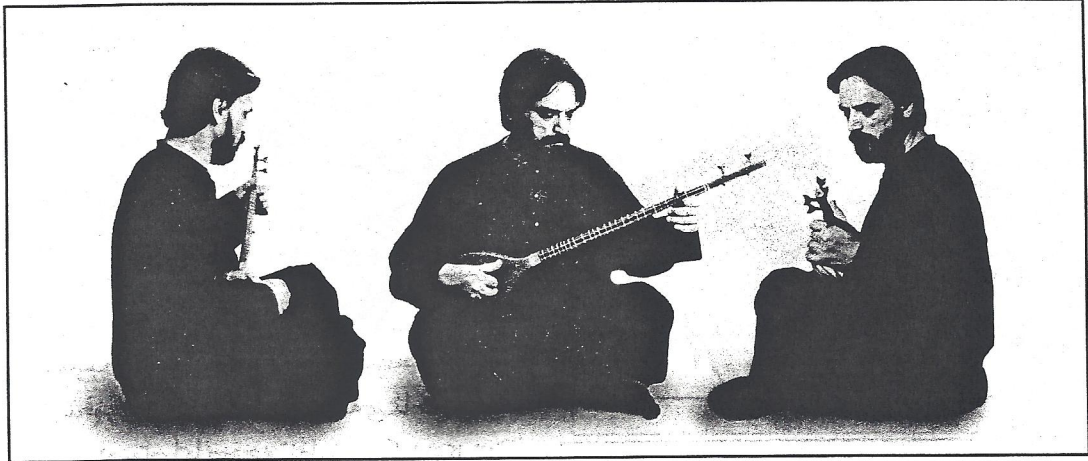
حسین علیزاده

پاییز ۱۳۷۷

نُت شاهد، نُتی است که بیش از نُت‌های دیگر تکرار می‌شود و آهنگ، پیرامون آن حرکت می‌کند.
نُت ایست، نُتی است که آهنگ روی آن پایان می‌یابد.
درآمد به معنی شروع است که معرف فضای اصلی هر دستگاه است.
برگشت از گوشه به درآمد را **فروود** می‌گویند.
نسبت زیر و بمی دو صدا را **فاصله** می‌گویند.
فاصله‌ها در موسیقی دستگاهی، انواع مختلف دارند و نام هر دستگاه تعیین‌کننده‌ی نسبت آن‌ها است.

اصطلاحات موسیقی دستگاهی مترادف با معانی آن‌ها در زبان فارسی است.
گاه به معنی محل و جای، و **دستگاه** به معنی جای دست و محل قرار گرفتن انگشت‌ها در جاهای تعیین شده است. به عنوان مثال دستگاه شور یعنی جایگاه انگشت‌ها در فواصل تعیین شده شور و ... دستگاه‌ها را می‌توان به دو گروه اصلی و فرعی تقسیم کرد که به جای دستگاه‌های فرعی، **عنوان آواز** به کار برده می‌شود. مانند دستگاه شور، آواز دشتی، ...
گوشه به معنی قسمتی از دستگاه یا آواز است. در هر دستگاه یا آواز به طور میانگین از ۱۰ تا ۳۰ گوشه وجود دارد. گوشه‌ها تشکیل دهنده‌ی مجموعه‌ی دستگاه یا آواز هستند.

شیوهی دست گرفتن ساز

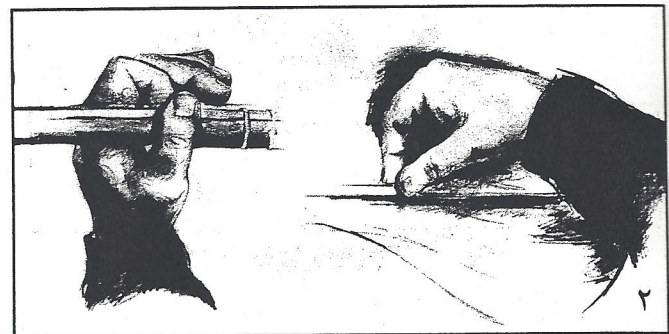
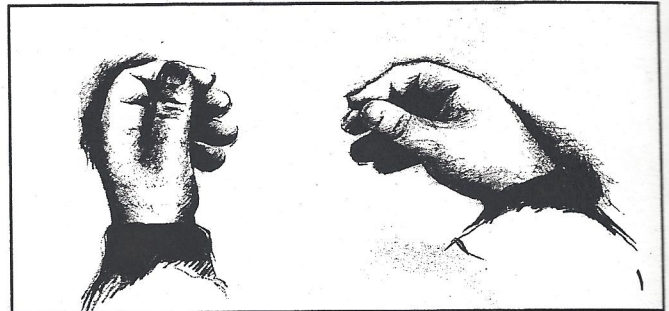

شیوهی نشستن

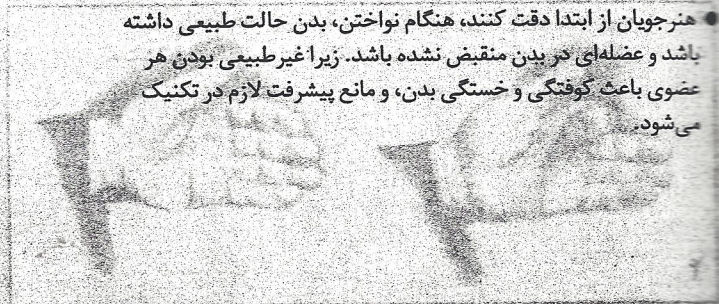
سه‌تار را در دو حالت نشسته (چهار زانو) روی زمین و یا صندلی می‌نوازند که در هر دو صورت کاسه‌ی ساز را باید طوری بین انتهای ران و سمت راست شکم قرار داد که صفحه‌ی آن به طرف روبه‌رو عمود بر زمین باشد.

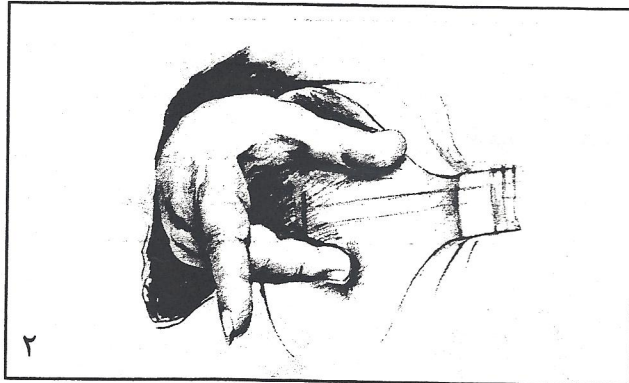
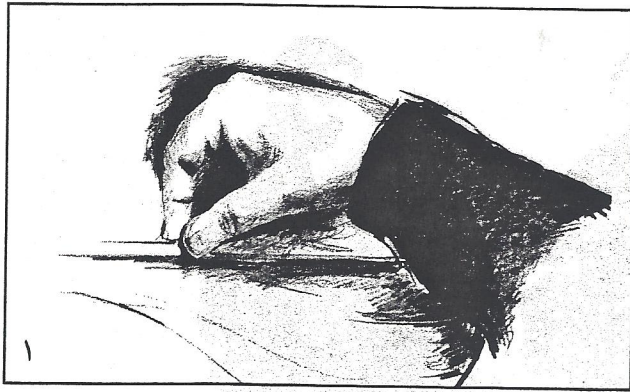
وضعیت دست راست

هر دو دست به صورت مشت نیمه‌باز روی ساز قرار می‌گیرند (شکل ۱). ابتدا دست راست از قسمت بالای سیم‌گیر یا وسط قوس بالایی کاسه، آویخته و به همان صورت مشت نیمه‌باز در روی صفحه حفظ می‌شود (شکل ۲) (دست چپ فعلاً نقش ایجاد طراز ساز در بغل را دارد که در این حالت، دسته‌ی ساز به طور آزاد بین انتهای انگشت سبابه و شست قرار می‌گیرد و همان حالت مشت نیمه‌باز را حفظ می‌کند شکل ۳).

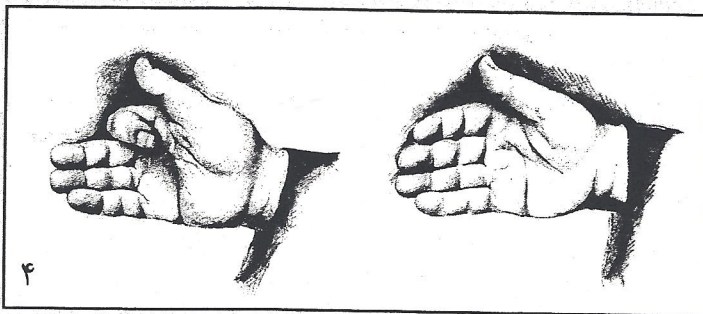
• هنرجویان از ابتدا دقت کنند، هنگام نواختن، بدن حالت طبیعی داشته باشد و عضله‌ای در بدن منقبض نشده باشد. زیرا غیرطبیعی بودن هر عضوی باعث کوفتگی و خستگی بدن، و مانع پیشرفت لازم در تکنیک می‌شود.

شیوهی قرار گرفتن دست راست روی ساز
دست راست از ۳ نقطه به صورت پایه با صفحهی ساز
تماس می‌گیرد:

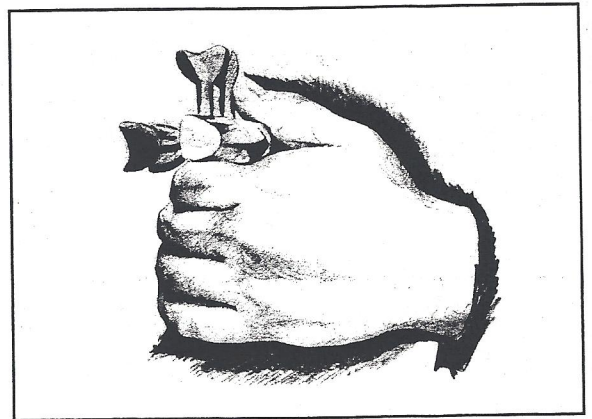
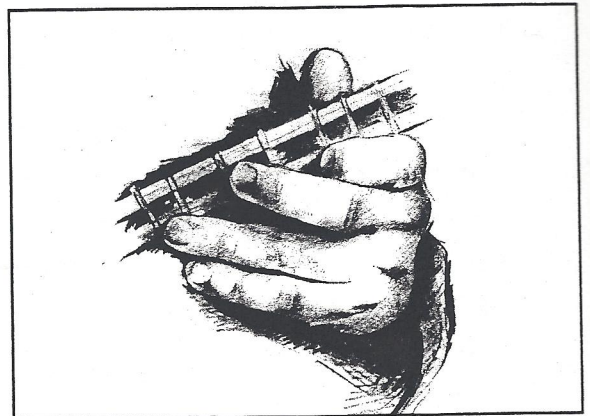
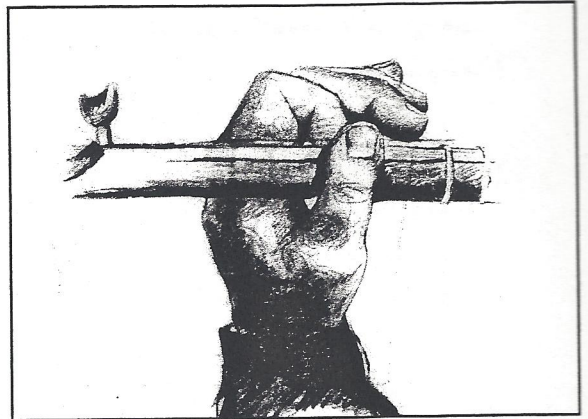
۱. انتهای ساعد (در حدود دو انگشت قبل از مچ) از انتهای قوس بالای کاسه آویخته می‌شود (بالای سیم‌گیر شکل ۱).
۲. قسمت نرم سر انگشت سوم را روی کاسه قرار دهید. این انگشت را به صورت نیمه خم، طوری روی صفحه بگذارید تا انگشت چهارم (انگشت کوچک)، هم سطح آن شود. حالت فیزیکی انگشت سوم، زاویه‌ی ناخن را با سیم و نیز فاصله‌ی دست را با صفحه تنظیم می‌کند (شکل ۲).
۳. انتهای شست در ابتدای گلویی بالای کاسه قرار می‌گیرد که در این حالت، بین ساعد و شست، قوس ایجاد می‌شود. کف دست نیز باید حالت قوس‌دار داشته باشد. انگشت اول (سبّابه) را - که بلندی ناخن آن در حدود ۳ تا ۴ میلی‌متر است - از بند دوم حرکت دهید. انگشت دوم (میانی) آزاد است و همراه با انگشت سبّابه در حالت نیمه‌خم حرکت می‌کند. برای اجرای مضراب راست (۸)، انگشت سبّابه کاملاً به طرف بیرون باز می‌شود و از همان جا به سیم ضربه می‌زند. ناخن فقط در همین حرکت به سیم می‌خورد و نباید آن را بکند. حرکت انگشت سبّابه برای اجرای مضراب راست با لمس کردن انتهای شست به پایان می‌رسد و از همین جا حرکت برای اجرای مضراب چپ (۷) آغاز می‌شود. در این حالت سعی کنید نیمه‌ی چپ ناخن را به طور نیمه عمود به سیم بزنید و مجدداً انگشت سبّابه را به طرف انتهای شست حرکت دهید. ناخن باید گرد و بدون زاویه باشد و موازی با سیم‌ها حرکت نکند (شکل ۳).

● رعایت اصول مربوط به وضعیت دست‌ها روی ساز، باعث زیبایی و راحتی حرکت آن‌ها می‌شود.
● انگشت سبّابه‌ی دست راست باید از بند دوم خم شود (شکل ۴).

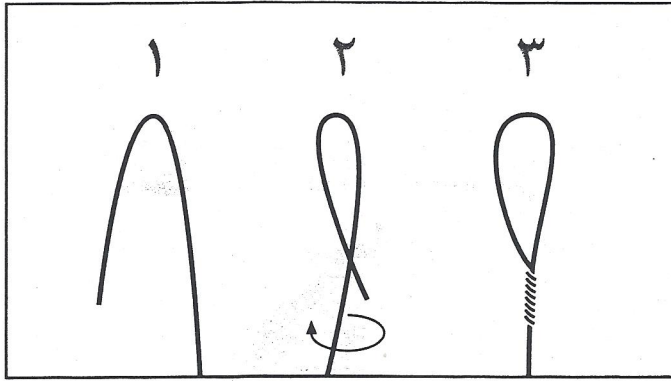
وضعیت دست چپ

دست چپ به بدن نچسبد و به طور طبیعی از بدن فاصله داشته باشد. این فاصله اگر بیش از اندازه باشد باعث خستگی سریع دست می شود. دسته ی ساز را طوری بگیرد که پشت دست به طرف چپ، و کف دست به طرف راست باشد. دسته ی ساز بین انگشت اول دست چپ (سبابه) و شست قرار می گیرد و بند دوم شست، روی دسته خوابانده می شود. وجود کمی فضای خالی در پشت دسته - میان انگشت سبابه و شست - برای حرکت دست لازم است. در حالت طبیعی، شست بالای انگشت سبابه قرار می گیرد.

دست چپ نباید نیروی بیش از اندازه برای گرفتن پرده ها به کار گیرد. فشار بیش اندازه ی دست چپ، باعث بدشکل شدن و شکستن انگشت ها روی دسته می شود.

شیوهی انداختن سیم

شیوهی انداختن سیم

سیم‌های سه تار معمولاً به این ترتیب انتخاب می‌شوند:

سیم اول، شماره‌ی ۱۸ (یا ۲۰)

سیم دوم، شماره‌ی ۲۰ (یا ۲۲)

سیم سوم، شماره‌ی ۱۸ (یا ۲۰)

سیم چهارم، شماره‌ی ۳۵ (یا ۴۰)

برای بستن سیم ابتدا سیم را با ساز اندازه‌بگیرید و بعد آن را قطع کنید. یک سر سیم را به اندازه‌ی ۲ تا ۳ سانتی‌متر خم کنید و روی خود سیم قرار دهید. خم کردن سیم نباید باعث تا شدن و شکنندگی آن شود. حالا این قسمت از سیم را به صورت دولا با انگشت‌های شست و سبابه‌ی دست چپ بگیرید و انگشت سبابه‌ی دست راست را داخل حلقه‌ی حاصل از خمیدگی سیم قرار دهید و آن را بپیچانید. برای انجام این کار، دست راست باید طوری عمل کند که هر دو رشته‌ی سیم خوب به هم پیچیده شوند تا کوک بیشتر ثابت بماند (اگر فقط یک سیم به دور سیم دیگر پیچد، گره محکم نخواهد شد و باز می‌شود. هنگام پیچیدن، سر سیم دیگر باید آزاد باشد). پس از آن که یک سر سیم پیچیده شد، سر دیگر را از داخل سیم بند رد کنید، گره‌ی مختصری به همان صورت بزنید، گوشه‌ی ساز را داخل حلقه‌ی سیم نمایید و آن را ابتدا در طرفین گوشه‌ی، و پس از محکم شدن در جهت چپ روی قسمت عمودی گوشه‌ی پیچید. بعد سر دیگر سیم را به سیم‌گیر وصل کنید و با چرخاندن گوشه‌ی به طرف چپ صدای دلخواه را انتخاب کنید.

به طور معمول، سیم اول سه‌تار نسبت به دیپازون، «سی بمل» یا «لا» و هنگام همراهی با سازهای دیگر مطابق با «دو» دیپازون کوک می‌شود. سیم دوم، فاصله‌ی چهارم درست، پایین تر از سیم اول (سل) کوک می‌شود. ضمناً سیم دوم از قدیم معمولاً برای اجرای دستگاه راست‌پنجه‌گاه، «فا» کوک می‌شده است. سیم سوم و چهارم معمولاً به صورت اکتاو و یا فواصل دیگر نسبت به هم کوک می‌شوند.

لازم به یاد آوری است که سیم سوم هم‌صدا با سیم اول، و سیم چهارم یک اکتاو بم‌تر کوک می‌شوند. در بعضی دستگاه‌ها یا آوازه‌ها سیم سوم و چهارم، «ر» و در بعضی دیگر مانند شور سل، سیم سوم، «دو» و سیم چهارم، «فا» و در سه‌گاه، به ترتیب سیم سوم، «لا گرن» و هم‌صدا با پرده‌ی اول سیم «سل» و سیم چهارم، «فا» کوک می‌شوند. بعضی از کوک‌های دیگر بنا به اهمیت نت‌های خاص دستگاه‌ها یا آوازه‌ها به ابتکار نوازنده انتخاب می‌شوند.

● سیم‌های سه‌تار تا حدود نیم‌قرن گذشته، بیش‌تر از جنس ابریشم بود و بعدها به فلز (از جنس فولاد و مس و برنج) تبدیل شد.

شیوهی بستن پرده‌های سه‌تار

شیوهی بستن پرده‌های سه‌تار

ابتدا جای پرده‌های قبلی را علامت‌گذاری نمایید. بعد پرده‌های کهنه را قطع و روی دسته را با پارچه‌ای که اندکی مرطوب است تمیز کنید. پرده‌ای که از جنس زه است باید با قطر متوسط انتخاب شود. پس از قطع پرده برای اندازه‌های مناسب سه‌تایی یا چهارتایی، آن‌ها را به ترتیب زیر ببندید (قبل از بستن، پرده را با پارچه‌ای که کمی نم دارد مرطوب کنید):

پرده‌های سه‌تار

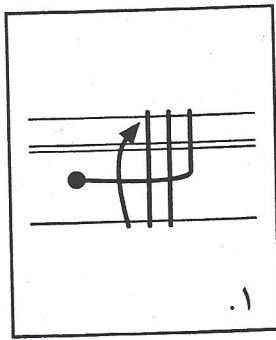
سه‌تار معمولاً ۲۵ پرده دارد که به صورت سه‌تایی یا چهارتایی روی دسته بسته می‌شوند. مبنای پرده‌بندی سه‌تار و تار از قدیم بر اساس فواصل دستگاه شور (سل) تنظیم می‌شده و پرده‌های اصلی، چهارتایی و بقیه سه‌تایی بسته می‌شده است.

ترتیب قرار گرفتن پرده‌ها روی دسته از بم به زیر: (به ترتیب نام نت‌ها روی سیم اول)

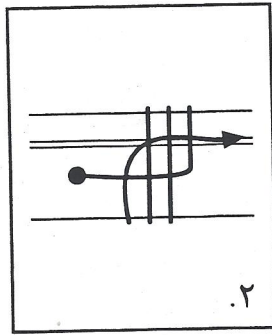
سه لا	B $\sharp$	سی گُرُن	۱۴.
سه لا	B	سی	۱۵.
چهارلا	C	دو	۱۶.
سه لا یا چهارلا	D $\flat$	رگُرُن	۱۷.
چهارلا	D	ر	۱۸.
چهارلا	E $\flat$	می بَمَل	۱۹.
سه لا	E $\sharp$	می گُرُن	۲۰.
سه لا	E	می	۲۱.
چهارلا	F	فا	۲۲.
سه لا	F $\sharp$	فا دِیز	۲۳.
چهارلا	G	سُل	۲۴.
سه لا	A $\flat$	لا بَمَل	۲۵.

چهارلا	D $\flat$	رگُرُن	۱.
چهارلا	D	ر	۲.
چهارلا	E $\flat$	می بَمَل	۳.
سه لا	E $\sharp$	می گُرُن	۴.
چهارلا	E	می	۵.
چهارلا	F	فا	۶.
سه لا	F $\sharp$	فا سُرِی	۷.
سه لا	G $\flat$	سُل گُرُن	۸.
چهارلا	G	سُل	۹.
سه لا یا چهارلا	A $\flat$	لا بَمَل	۱۰.
چهارلا	A $\sharp$	لا گُرُن	۱۱.
سه لا	A	لا	۱۲.
چهارلا	B $\flat$	سی بَمَل	۱۳.

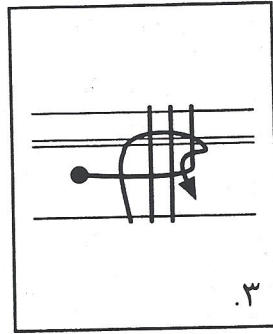
- هنرجویان توجه کنند، که هنگام تمرین، با دست‌های پاکیزه ساز بنوازند؛ زیرا دست، هم راحت‌تر و بهتر روی ساز حرکت می‌کند و هم پرده‌های ساز، زود دچار پوسیدگی نمی‌شوند.
- بعضی از نوازندگان تعداد ۲۸ پرده نیز روی دسته ساز می‌بندند که ۳ پرده‌ی اضافه را استاد غلی نقی وزیری در تار به کار گرفته و در حال حاضر در تار متداول تر است.

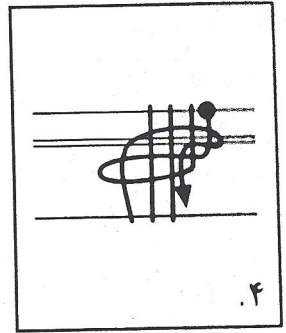
۱.

۲.

۳.

۴.

مرحله‌ی اول

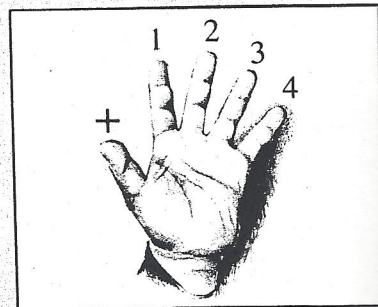
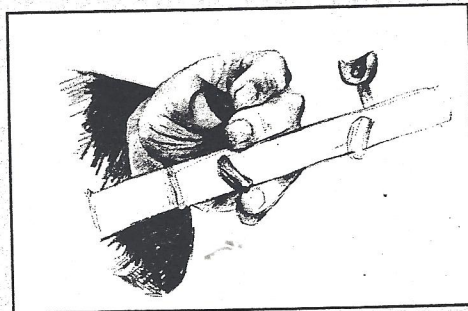
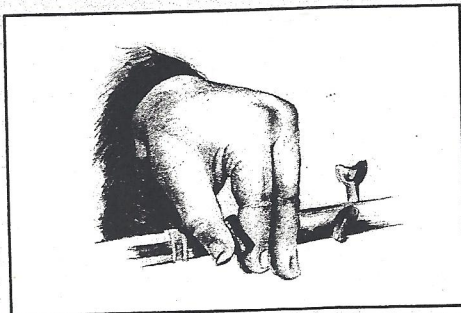
یک سر پرده را پایین و به موازات شیار دسته، طوری بخوابانید که سر پرده (طرف چپ) - به اندازه‌ای که بتوانید آن را در دست بگیرید و بکشید - آزاد بماند و بعد سر دیگر پرده (طرف راست) را پس از ۳ یا ۴ بار پیچاندن دور دسته و روی سر دیگر پرده، از طرف چپ، از داخل شیار و از زیر پرده‌ی بسته شده رد کنید و هر دو سر پرده‌ی طرف راست را آرام بکشید. در این حالت گره‌ی اولیه در پایین شیار دسته - بی‌آن که نیاز باشد پرده را با دست نگه داریم - بایدروی دسته قرار گیرد.

مرحله‌ی دوم

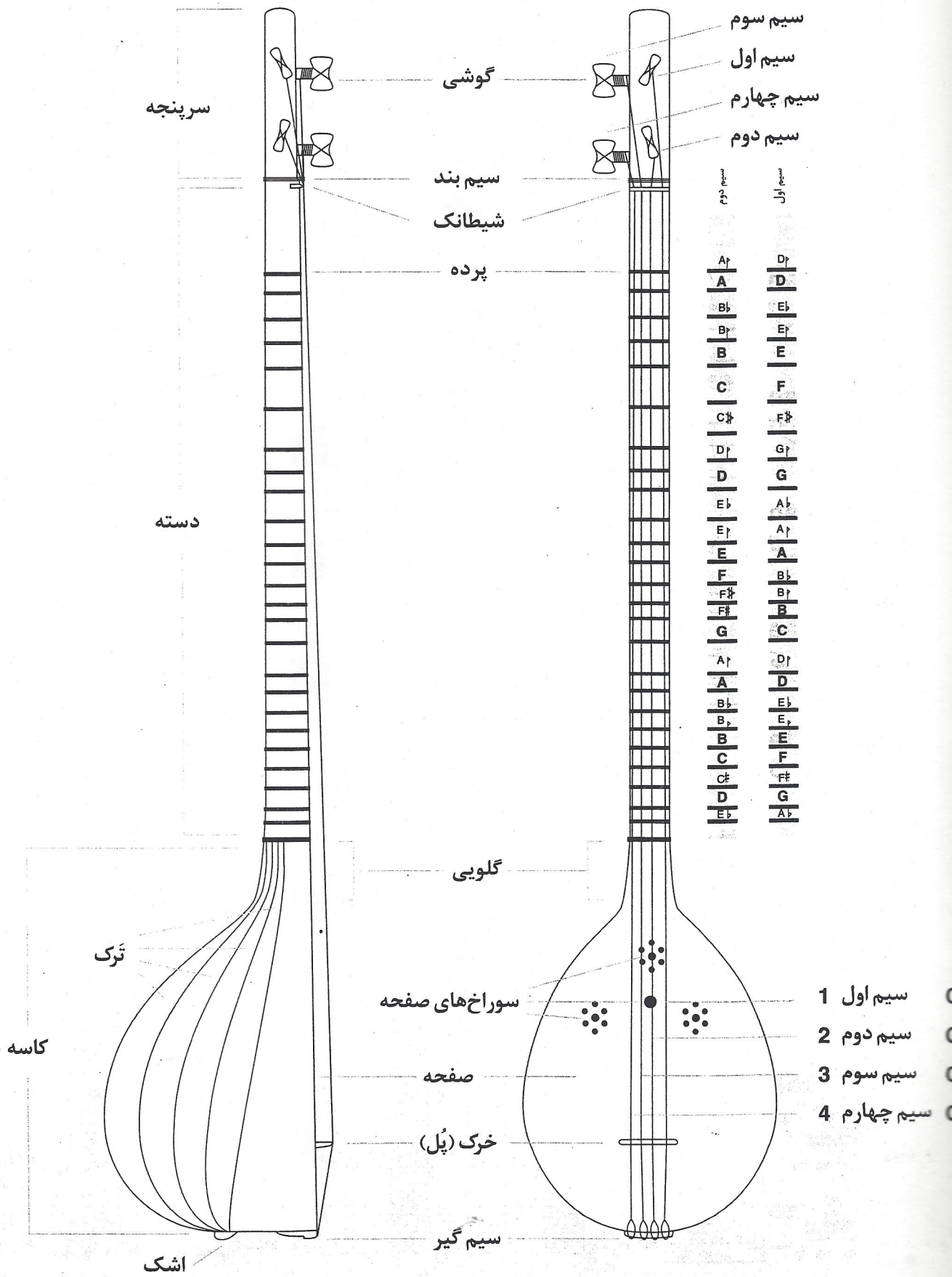
سر آزاد پرده (طرف راست) را دوباره از طرف چپ داخل شیار، از زیر پرده‌ی بسته شده رد کنید و کمی بکشید تا حلقه‌ای ایجاد شود، بعد دو سر پرده را از داخل حلقه (سر پرده از طرف راست از بالا و سر طرف چپ از پایین حلقه) رد کنید و آرام و محکم در جهت مخالف هم بکشید تا گره‌ی دوم ایجاد شود. پس از بریدن زائیده‌ها، پرده را به طرف پایین دسته بکشید تا کاملاً محکم شود (برای محکم شدن پرده، ابتدا آن را در محل باریک‌تر دسته گره بزنید و بعد به طرف محل اصلی آن در قسمت ضخیم‌تر دسته بکشید).

شیوه‌ی کوک کردن

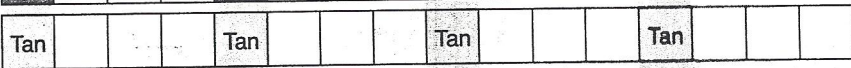

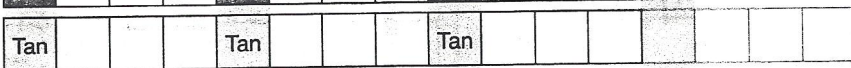

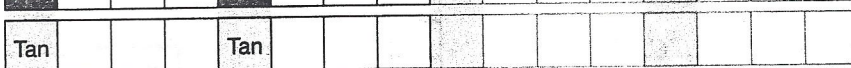

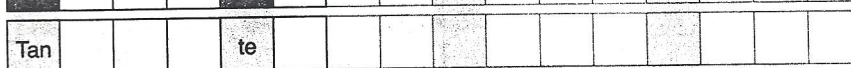

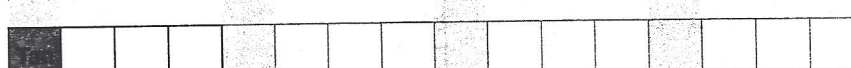

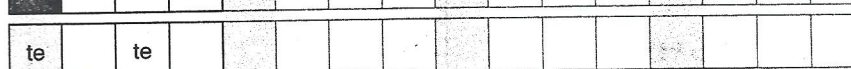

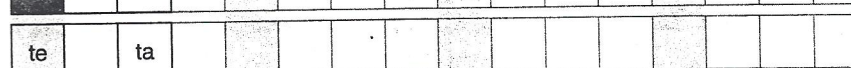

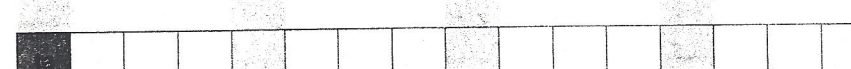

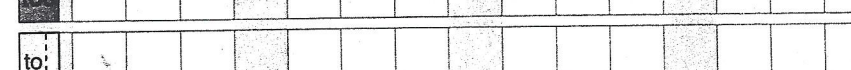

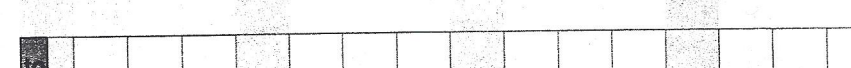

هنگام کوک کردن ساز، سر پنجه را طوری در دست چپ بگیرید که (برای کوک کردن سیم‌های اول و دوم) دو انگشت سوم و چهارم، پشت سر پنجه و انگشت‌های شست و اول و دوم، دورگوشی‌های مربوطه؛ و (برای کوک کردن سیم‌های سوم و چهارم) دو انگشت سوم و چهارم در زیر دسته (سر پنجه) و سه انگشت شست و اول و دوم، دورگوشی‌های مربوطه قرار گیرند. ابتدا گوشه را کمی به طرف راست بگردانید تا سیم آزاد شود و همزمان با نواختن چند مضراب بر آن و گوش کردن دقیق به صدای آن‌ها، گوشه را به تدریج به طرف چپ بگردانید و با استفاده از انگشت‌های واقع در دو طرف سرپنجه، گوشه را در جای خود محکم و تثبیت کنید.

سه تار از تمام رخ و نیم رخ

معرفی شکل‌های کشش‌ها

Tan nan nan nan تن نن نن نن	گرد 	=	
	سکوت گرد 	=	
Tan nan nan تن نن نن	سفید نقطه‌دار 	=	
	سکوت سفید نقطه‌دار 	=	
Tan nan تن نن	سفید 	=	
	سکوت سفید 	=	
Taan تان	سیاه نقطه‌دار 	=	
	سکوت سیاه نقطه‌دار 	=	
Tan تن	سیاه 	=	
	سکوت سیاه 	=	
tee تی	چنگ نقطه‌دار 	=	
	سکوت چنگ نقطه‌دار 	=	
te ت	چنگ 	=	
	سکوت چنگ 	=	
taa تا	دولاچنگ نقطه‌دار 	=	
	سکوت دولاچنگ نقطه‌دار 	=	
ta ت	دولاچنگ 	=	
	سکوت دولاچنگ 	=	
too تو	سه‌لاچنگ نقطه‌دار 	=	
	سکوت سه‌لاچنگ نقطه‌دار 	=	
to ت	سه‌لاچنگ 	=	
	سکوت سه‌لاچنگ 	=	

● سکوت‌هایی که زیر نت‌ها آورده شده برابر نت‌های مربوطه است. مثال: کشش سکوت سفید برابر نت سفید معادل ۲ ضرب است.

معرفی شکل های سه بر دو

Tan-na-ta تَن نَتَّ		=	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"><tr><td>Tan</td><td>na</td><td>ta</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Tan	na	ta																	
Tan	na	ta																					
te-ne-te تِن نَتَّ		=	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"><tr><td>te</td><td>ne</td><td>te</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	te	ne	te																	
te	ne	te																					
ta-na-ta تَن نَتَّ		=	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"><tr><td>ta</td><td>na</td><td>ta</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	ta	na	ta																	
ta	na	ta																					
to-no-to تِن نَتَّ		=	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"><tr><td>to</td><td>no</td><td>to</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	to	no	to																	
to	no	to																					

سه بردو (تریوله): سه نُت در زمان دو نُت اجرا می شود.

Tan Tan		=		Tan-na-ta
te te		=		te-ne-te

ta ta		=		ta-na-ta
to to		=		to-no-to

نشانه‌ها

∧ ..... راست

V ..... چپ

⋈ ..... درآب

T ..... ریز

↑T ..... تک ریز

YT ..... چپ ریز

⋈T ..... درآب ریز

øT ..... کنده ریز

UT ..... کمان ریز

U ..... کمان

ℓ ..... تکیه

ø ..... کندن

 ..... تمام نت‌ها یک اکتاو بم‌تر اجرا شوند

tr ..... ریز اشاره (تریل)

 ..... پژواک (تریل با یک مضراب)

 ..... نت باریک (اشاره)

 ..... چپ خفیف

 ..... آکسان

 ..... نشانه دستان

 ..... انگشت گذاری هم زمان

1, 2, 3 ..... انگشت گذاری روی سیم اول

 ..... انگشت گذاری روی سیم دوم

 ..... انگشت گذاری روی سیم‌های سوم و چهارم

 ..... بمُل

 ..... دیز

 ..... کُرُن

 ..... سُرُی

کوک‌های سه‌تار

- توجه داشته باشید که نُت روی خط حامل بدون کلید، نشان‌دهنده‌ی هیچ صدایی از نظر زیری و بمی نیست و فقط تعیین‌کننده‌ی کشش‌ها است.
- سرمشق‌های مضراب را با سیم‌های آزاد اجرا کنید.
- کوک‌های فوق با توجه به درس‌های مختلف کتاب در نظر گرفته شده‌است، اما کوک‌های دیگری نیز برای سه‌تار به کار گرفته می‌شود.

سر مشق‌های مضراب (با تقسیم‌های چهارتایی)

1. **Tan** **Tan** **Tan** **Tan**

2. **Tan** **Tan** **Tan** **Tan**

3. **Tan** **Tan** **Tan** **Tan**

4. **te** **te** **Tan** **te** **te** **Tan**

1. **Tan** **Tan** **Tan** **Tan**

4. **te** **te** **Tan** **te** **te** **Tan**

- هنگام اجرای سر مشق‌ها، برای دیدن سیم‌ها به روی ساز خم نشوید و فراموش نکنید در هر صورت بدن باید حالت طبیعی خود را حفظ کند.
- هر کدام از درس‌ها را چندین بار تمرین کنید و برای تسلط بیشتر می‌توانید آن‌ها را به صورت معکوس نیز اجرا کنید.
- هنگام اجرا، اتانین را همزمان بخوانید.
- خط‌های خاکستری معرف تقسیم‌های چهارتایی هستند.
- مقیاس علامت‌های راست و چپ از نظر ضخامت:

مضراب چپ

مضراب راست

=
Tan

=
te

=
ta

=
to

سرمشق‌های مضراب (با تقسیم‌های چهارتایی)

5

te	te	Tan			te	te	Tan		
----	----	-----	--	--	----	----	-----	--	--

6

Tan			te	te	Tan			te	te
-----	--	--	----	----	-----	--	--	----	----

7

Tan			te	te	Tan			te	te
-----	--	--	----	----	-----	--	--	----	----

8

te	te	te	te	Tan			Tan		
----	----	----	----	-----	--	--	-----	--	--

6.

Tan			te	te	Tan			te	te
-----	--	--	----	----	-----	--	--	----	----

8.

te	te	te	te	Tan			Tan		
----	----	----	----	-----	--	--	-----	--	--

● برای تکرار هر مضراب ، ناخن به همان حالت اول برگردد.

سر مشق‌های مضراب (با تقسیم‌های چهارتایی)

9   te   te   te   te   Tan   Tan

∧	∧	∧	∧	∧			∨		
---	---	---	---	---	--	--	---	--	--

10   te   te   te   te   Tan   Tan

∨	∨	∨	∨	∨			∧		
---	---	---	---	---	--	--	---	--	--

11   ta   ta   ta   ta   Tan   Tan   Tan

∧	∨	∧	∨	∧			∨		∧
---	---	---	---	---	--	--	---	--	---

12   ta   ta   ta   ta   Tan   Tan   Tan

∨	∧	∨	∧	∨			∧		∨
---	---	---	---	---	--	--	---	--	---

6.   ta   ta   ta   ta   Tan   Tan   Tan

ta	ta	ta	ta	Tan			Tan			Tan
----	----	----	----	-----	--	--	-----	--	--	-----

مضراب‌های پی در پی به صورت مساوی نواخته شوند.
 ای اجرای دقیق ریتم‌ها، تقسیم‌های نت‌ها را با
 ط‌های پهن عمودی دنبال کنید.

سر مشق‌های مضراب (با تقسیم‌های چهارتایی)

13 ta ta ta ta ta ta ta ta Tan Tan

14 ta ta ta ta ta ta ta ta te te Tan

15 ta ta ta ta ta ta ta ta ta ta ta ta te te

16 ta ta ta ta ta ta ta ta te te Tan

13. ta ta ta ta ta ta ta ta Tan Tan
14. ta ta ta ta ta ta ta te te Tan
15. ta ta ta ta ta ta ta ta ta ta ta te te

● پس از فراگیری می‌توانید کمی تندتر اجرا کنید.